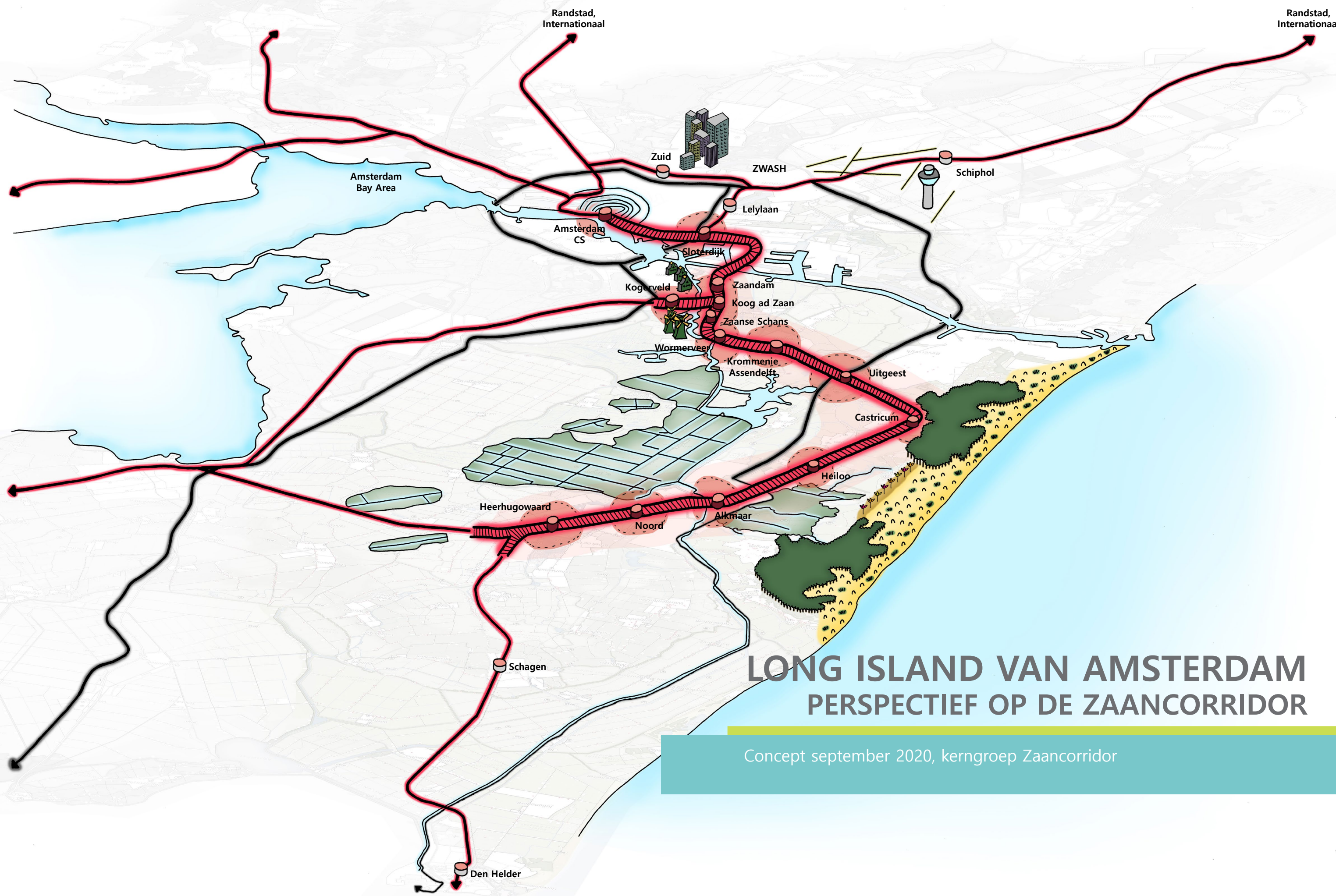




LONG ISLAND VAN AMSTERDAM PERSPECTIEF OP DE ZAANCORRIDOR

Concept september 2020, kerngroep Zaancorridor

CONCEPT SEPTEMBER 2020

INHOUDSOPGAVE

Colofon:
Deze rapportage is opgesteld door de provincie Noord-Holland in samenwerking met NS, ProRail en de gemeenten Zaanstad, de BUCH gemeenten Uitgeest, Castricum en Heiloo en de gemeenten Alkmaar en Heerhugowaard. Alle partijen hebben inhoudelijke input geleverd. De rapportage heeft niet de ambitie om compleet te zijn maar kan gezien worden als een eerste verkenning van de ontwikkelkansen en sterke punten van de (knooppunten op) de Zaancorridor op vier thema's. In het vervolgtraject vindt verdere detaillering plaats, waarbij de bestuurlijke ambities, belangrijkste kansen, opgaven en knelpunten worden geïnventariseerd en geprioriteerd. Dit moet leiden tot een compact en strategisch actie- en uitvoeringsprogramma. Hierbij wordt de samenwerking en afstemming gezocht met andere partijen en dossiers die een relatie hebben met de Zaancorridor.

Achtergrond	4
Dit is de Zaancorridor	6
De context	8
Netwerkpositie Zaancorridor	8
Relevante ontwikkelingen MRA	10
De Zaancorridor biedt...	12
Bereikbaarheid en nabijheid	12
Ketenmobiliteit	14
Hoogwaardige en diverse woonmilieus	16
Kansen voor bedrijvigheid	18
Toeristische en recreatieve trekpleisters	20
Procesvoorstel	22

ACHTERGROND

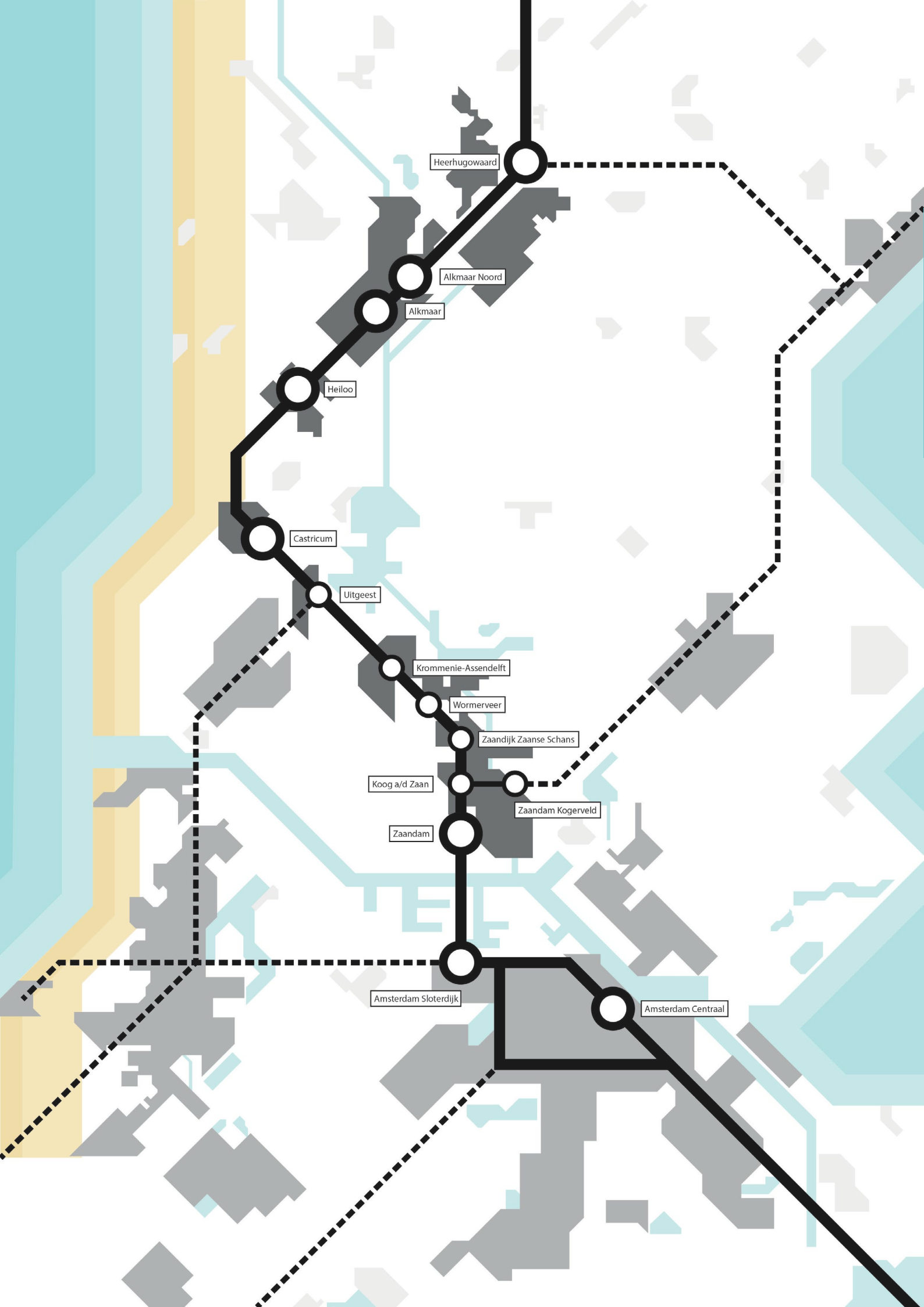
De ontwikkeling van de Zaancorridor is van start gegaan in 2014 met de publicatie van “Maak Plaats” en de daarop volgende door alle partijen op de Zaancorridor ondertekende samenwerkingsovereenkomst Zaancorridor in november 2014. Die samenwerkingsovereenkomst richt zich in de eerste plaats op OV-knooppuntontwikkeling, met de nadruk op de identiteit van en het kiezen voor en tussen knooppunten. Op basis van deze overeenkomst is in 2016 een actie- en uitvoeringsprogramma ontwikkeld voor de knooppunten op de Zaancorridor waarmee de Stuurgroep Zaancorridor heeft ingestemd.

De acties in dit programma zijn door de betrokken partijen tot op heden maar ten dele tot uitvoering gebracht, om diverse redenen, en monitoring van de voortgang bleek door het zeer grote aantal acties nagenoeg onmogelijk. Daarnaast bleek de eenzijdige focus op de knooppunten geen recht te doen aan de positie van de Zaancorridor in het bredere perspectief van haar positie in het regionale spoornetwerk en het Daily Urban System van de MRA.

In het licht van de diverse actuele relevante ontwikkelingen aan vooral de zuid- en westkant van de Amsterdam, zoals de Netwerkstrategie, ZWASH en andere dossiers binnen SBAB (Samen Bouwen aan Bereikbaarheid). is het belangrijk de Zaancorridor als samenwerkingsverband en als sterk vervoerssysteem voor de regio neer te zetten. Er is sprake is van een wederzijdse afhankelijkheid tussen de regio Amsterdam en de Zaancorridor. Dit “Perspectief op de Zaancorridor” kan dan ook gezien worden als het startdocument voor een doorstart van de samenwerking, waarbij de focus meer komt te liggen op de ontwikkeling van de corridor als geheel, de plaats binnen het regionale mobiliteitsnetwerk en de rol die de Zaancorridor kan vervullen voor de MRA en de Kop van Noord-Holland

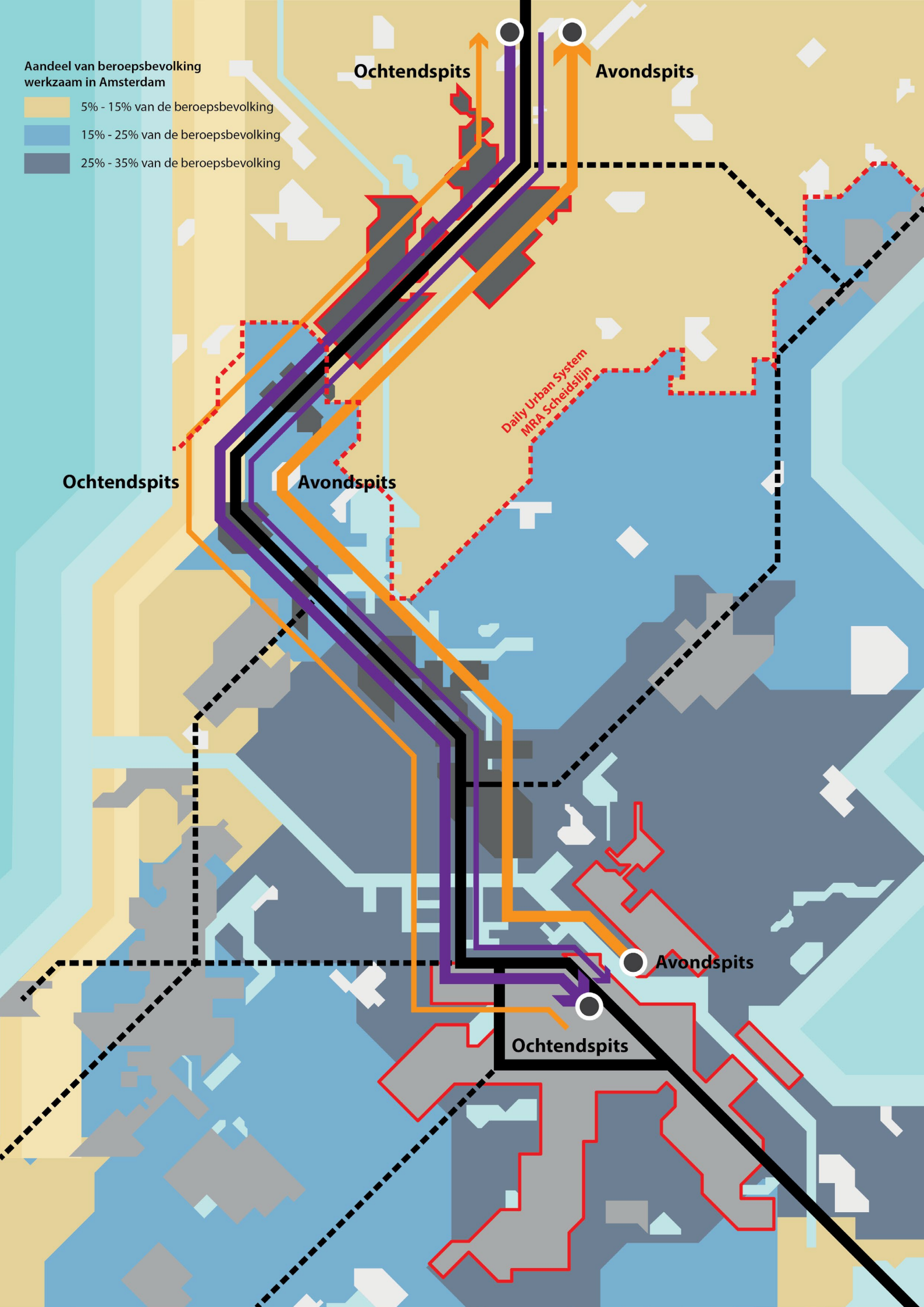
DIT IS DE ZAANCORRIDOR

Dit “Perspectief op de Zaancorridor” is een eerste verkenning van de sterke punten, ontwikkelkansen en netwerkpositie van de Zaancorridor, de spoorlijn tussen Amsterdam Centraal en Heerhugowaard. Hierbij wordt gekeken naar vier thema’s: Wonen, Bereikbaarheid, Bedrijvigheid en Recreatie en Toerisme. Ook wordt hier de link gelegd met de MRA en het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB). Want we zien dat het Daily Urban System van Amsterdam zich steeds verder uitbreidt en inmiddels in de praktijk al tot de regio Alkmaar-Heerhugowaard reikt. Deze verkenning moet uiteindelijk leiden tot een ontwikkelstrategie voor de Zaancorridor, met bijbehorend uitvoeringsprogramma. Doel daarvan is dat de trein een volwaardig alternatief gaat vormen voor de auto, zodat een modal shift van auto naar trein/fiets en daarmee een verduurzaming van de mobiliteit wordt gerealiseerd. Voor de vervolgstappen is het einde van deze rapportage een procesvoorstel toegevoegd.



Aandeel van beroepsbevolking werkzaam in Amsterdam

- 5% - 15% van de beroepsbevolking
- 15% - 25% van de beroepsbevolking
- 25% - 35% van de beroepsbevolking



DE CONTEXT

NETWERKPOSITIE ZAANCORRIDOR

De Zaancorridor heeft sterke vervoerskundige relaties met zowel de Metropoolregio Amsterdam (MRA) als met de Kop van Noord-Holland. Veel bewoners van de Kop werken in Alkmaar of Heerhugowaard en een deel daarvan maakt gebruik van de stations Schagen of Den Helder om naar hun werk te reizen. Daarnaast reizen veel forensen die wonen in de omgeving van één van stations op de Zaancorridor dagelijks met de trein naar Amsterdam voor hun werk. In beide gevallen is er sprake van een zeer eenzijdige spitsrichting: in de ochtend richting de stedelijke gebieden Alkmaar-Heerhugowaard of MRA en in de avond weer terug.

Een actuele ontwikkeling op de Zaancorridor is de uitbreiding van het zogenaamde "Daily Urban System" (DUS) van Amsterdam. Het DUS loopt aan de noordzijde tot en met Uitgeest, maar breidt zich in de praktijk steeds meer uit in noordelijke richting, tot aan de regio Alkmaar-Heerhugowaard. Vanuit een steeds groter gebied rondom Amsterdam is de beroepsbevolking sterk op Amsterdam georiënteerd voor het vinden van een baan. Deze ontwikkeling is mede een gevolg van het tekort aan betaalbare woningen in de regio Amsterdam en de behoefte van woningzoekenden aan rust, ruimte en natuur. De zoekradius van woningzoekenden breidt zich daarom uit tot ver voorbij Amsterdam.

◀ Het Daily Urban System van de MRA
Bron: Rapportage Goudappel Coffeng 4 dec 2018

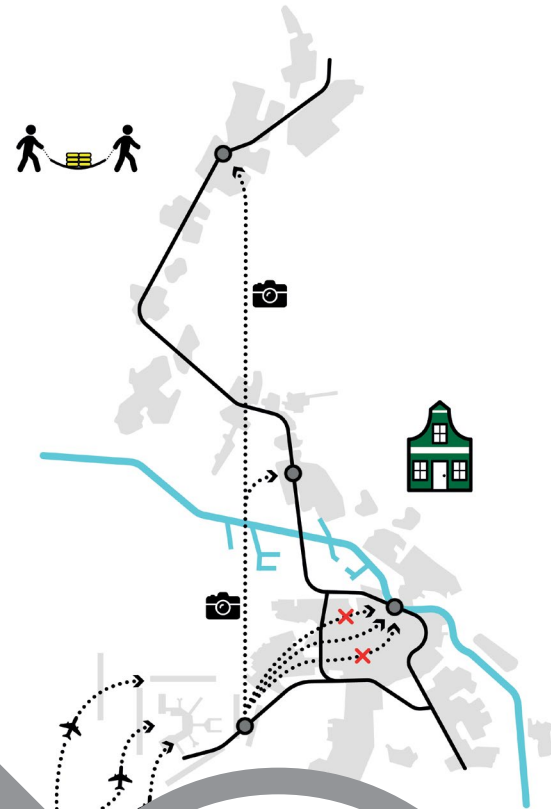


RELEVANTE ONTWIKKELINGEN MRA



De Zaancorridor heeft overeenkomsten met Long Island van New York: een stamlijn met substations en lommerijk wonen in de nabijheid van de stad.

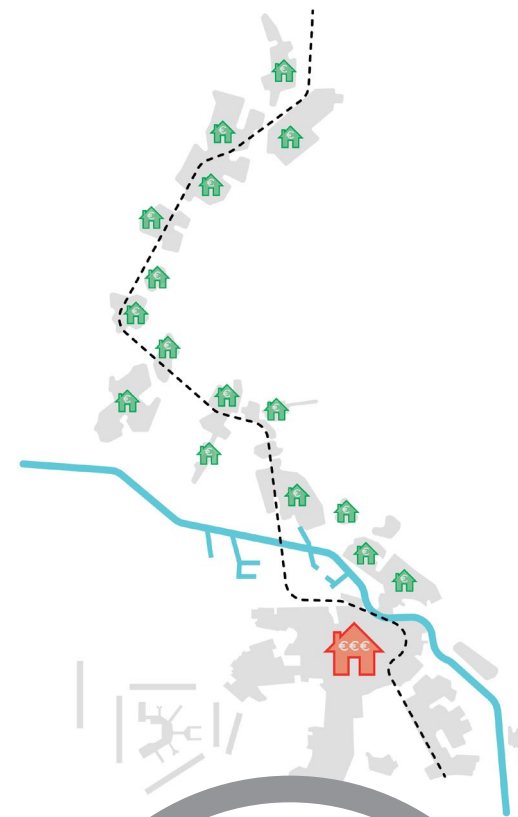
Amsterdam heeft de ambitie haar (binnen)stad autoluw te maken. Auto's weren uit de stad door middel van het opheffen van parkeerplekken, betekent dat deze vraag elders moet worden gefaciliteerd. **De Zaancorridor heeft hier meer ruimte voor.**



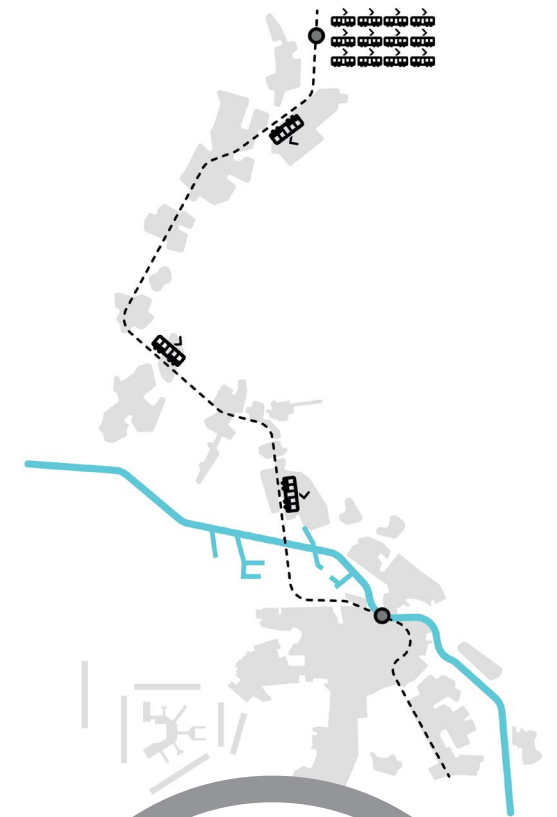
De Zaancorridor biedt de mogelijkheden om de druk op Amsterdam door toeristen te verlagen.

Door de spreiding van toeristen van de binnenstad van Amsterdam naar de regio rond Amsterdam en verder naar bijzondere locaties rondom de Zaancorridor zal de druk op Amsterdam afnemen. **Het buitengebied rond de Zaancorridor biedt bovendien ook stedelingen groen, ruimte en ontspanning.**

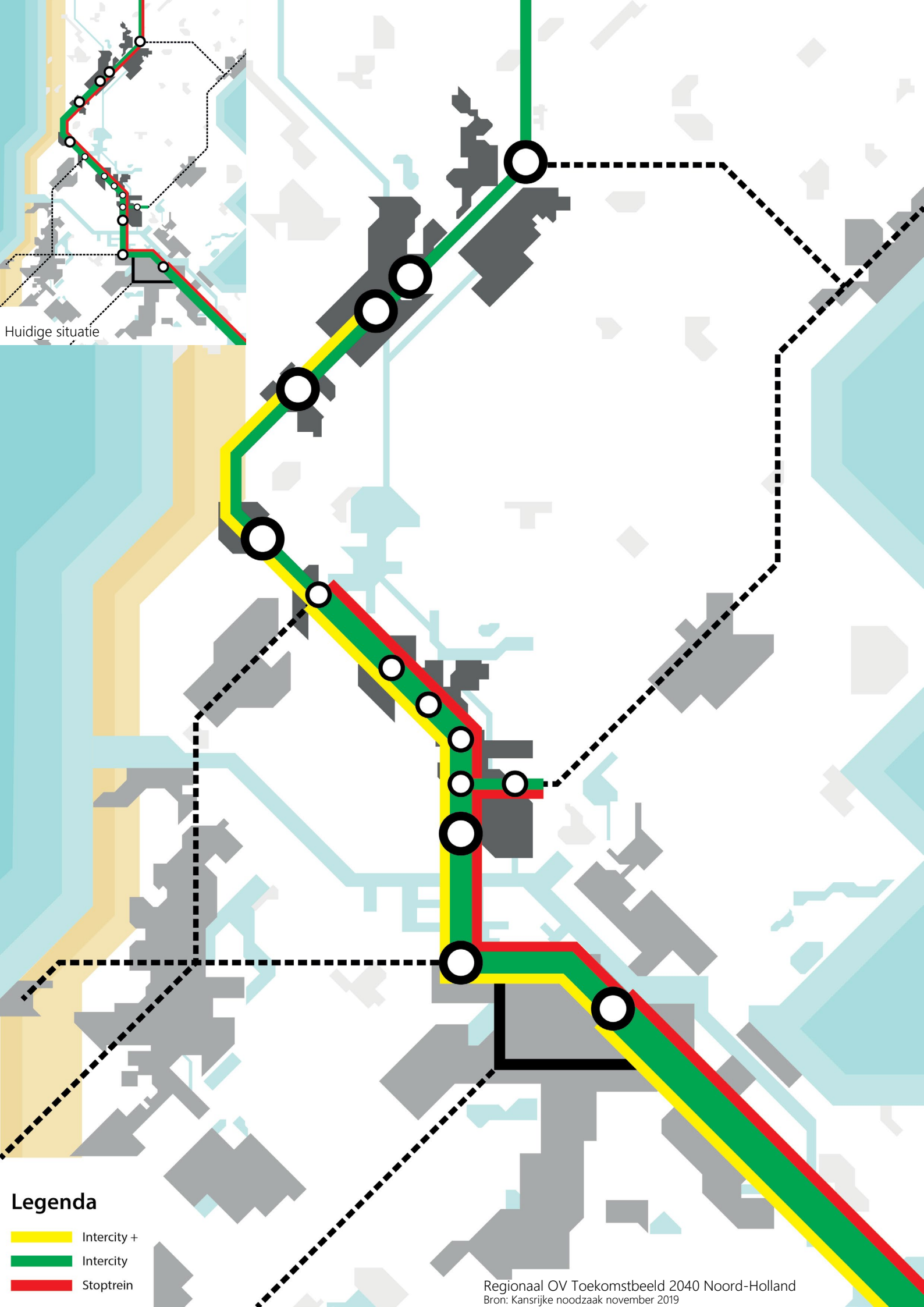
Als gevolg van de woningbouwplannen van Amsterdam zullen er bedrijven uit Amsterdam moeten vertrekken. **De Zaancorridor biedt voldoende locaties waar bedrijven zich kunnen vestigen.**



De Zaancorridor kan bijdragen aan de woningbouwopgave van de MRA. Naast (relatief) betaalbare woningen biedt de Zaancorridor ook een grote diversiteit aan aantrekkelijke (groene en stedelijke) woonmilieus.



Uitbreiding van het treinennet en de frequentie rondom Amsterdam kan niet zonder de Zaancorridor. Meer treinen betekent dat er meer opstelruimte nodig is voor treinen. Deze ruimte is er in Amsterdam niet. **De Zaancorridor heeft deze ruimte wel;** in Heerhugowaard is een opstelrein gepland en er zijn kansen om deze verder te optimaliseren.



DE ZAANCORRIDOR BIEDT...

BEREIKBAARHEID EN NABIJHEID

De bereikbaarheid van de stations aan de Zaanccorridor is goed. Overdag rijdt er vier keer per uur een intercity rechtstreeks tussen Amsterdam en de grotere stations: Zaandam, Castricum, Heiloo, Alkmaar, Alkmaar Noord en Heerhugowaard. De reistijd tussen Amsterdam Centraal en Alkmaar is slechts 38 minuten. De kleinere stations (Koog aan de Zaan, Zandijk-Zaanse Schans, Wormerveer, Krommenie-Assendelft) worden ook vier keer per uur bediend door de sprinter naar Uitgeest. Door de korte afstanden en hoge treinfrequentie zit je waar je ook woont op de Zaanccorridor dichtbij cultuur en natuur.

In het kader van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) wordt na 2028 het aantal intercity's per uur tussen Amsterdam en Alkmaar verhoogd van vier naar zes per uur. Het aantal sprinters tussen Amsterdam en Uitgeest wordt eveneens verhoogd van vier naar zes per uur. Met het opstel terrein in Heerhugowaard biedt de Zaanccorridor de noodzakelijke ruimte voor het rangeren van de extra treinen. Alkmaar, Heerhugowaard en Zaandam trekken nieuwe bedrijvigheid aan, door een combinatie van ruimte, synergie met al aanwezige bedrijvigheid en goede bereikbaarheid. Dit heeft op termijn positieve effecten op de nu onevenwichtige spreiding van reizigers op de Zaanccorridor tijdens de spitsuren doordat een tegenspijs gecreëerd wordt.

De provincies Noord-Holland en Flevoland hebben daarnaast samen met de gemeente en de Vervoerregio Amsterdam het "Regionaal OV-Toekomstbeeld 2040 Noord-Holland en Flevoland: kansrijke noodzaak" ontwikkeld. Dit is de weergave van de gezamenlijke ambitie voor het openbaar vervoer in 2040 en vormt input voor het landelijke OV-Toekomstbeeld 2040. Hiernaast is het "wensbeeld" te zien voor de Zaanccorridor. In het vervolgtraject van deze verkenning zal worden onderzocht wat er voor nodig is om deze ambitie te realiseren.



DE ZAANCORRIDOR BIEDT...

KETENMOBILITEIT



In de komende jaren zal de ketenmobiliteit rond de verschillende stations op de Zaanccorridor worden verbeterd (o.a. Zaandam, Zaandam Kogerveld, Heerhugowaard).

Zaanstad is bezig met een uitbreiding van het aantal fietsenstallingen. Voor station **Zaandijk Zaanse Schans** worden plannen ontwikkeld om de wayfinding en looproutes naar het station te verbeteren. Daarnaast worden reizigers uit de MRA geattendeerd op de mogelijkheid de Zaanse Schans te bezoeken met de trein.

Verder wordt er aan gewerkt om de barrièrewerking van de Zaan, het spoor, de Provincialeweg en het buitengebied te verminderen, zodat de bereikbaarheid van de knooppunten met de fiets en voet verbeterd wordt.

Uitgeest vergroot de capaciteit van de fietsenstalling en breidt de P+R aan noordzijde uit. Daarnaast wordt nagedacht over een verbetering van kwaliteit en functie van de stationsomgeving.

Castricum heeft een tekort van ca 100 P+R plekken. Uitbreiding van het aantal fietsenstallingen is ook nodig. De bereikbaarheid van het stationsgebied wordt negatief beïnvloed door de overweg Beverwijkerstraatweg. Castricum is een belangrijke poort naar duinen en strand. Daarvoor is het nodig dat de verbindingen naar zee per OV en fiets worden verbeterd. Plannen voor natuurontwikkeling in de Zanderij gaan samen met nieuwe langzaam-verkeer verbindingen.

In **Heiloo** is een tekort aan fietsparkeerplekken en wordt voor de langere termijn nagedacht over een gebouwde voorziening.

De fietsenstallingen bij station **Alkmaar** hebben voldoende capaciteit. Wel zijn er kansen voor het versterken van de langzaam verkeer verbindingen van en naar het station, met name tussen de binnenstad en het station.

Alkmaar Noord beschikt over een overdekte selfservice fietsenstalling met voldoende capaciteit en OV-fietsen. De fietsvoorzieningen aan de zuidzijde van het station kunnen nog worden verbeterd. Knelpunten zijn de beperkte busverbindingen en met name de looproutes richting het station. Die ontbreken op sommige plekken. In de visie die de gemeente momenteel ontwikkelt voor stationsgebied Alkmaar Noord wordt dit probleem meegenomen.

De fietsparkeervoorzieningen in **Heerhugowaard** zijn met de geplande ontwikkelingen in het stationsgebied onvoldoende. Er wordt ingezet op de realisatie van 5.000 nieuwe plekken te realiseren. De gemeente is daarnaast bezig om de fietsroutes naar het station te verbeteren. Voor de aanhaking van Langedijk is een buurtbus ingezet.

Heerhugowaard zien mogelijkheden voor een grote P+R locatie met een belangrijke transferfunctie voor de regio.





DE ZAANCORRIDOR BIEDT...

HOOGWAARDIGE EN DIVERSE WOONMILIEUS

Wonen langs de Zaan corridor betekent vooral diversiteit en daarmee de keuze tussen verschillende woonmilieus. Van stedelijk tot groen en dorps.

Zaandam en **Zaanstad** als geheel heeft een aantrekkelijk en modern grootstedelijk centrum met kantoren, nieuwe horeca, winkels en woningen. Ook langs de Zaan worden veel nieuwe woningen gebouwd, veelal in voormalige industriële complexen, waarbij de industriële kenmerken en sfeer zoveel mogelijk intact worden gelaten.

In **Castricum**, **Uitgeest** en **Heiloo** woon je in een dorps en groene omgeving, niet ver van de duinen en het strand.

Alkmaar heeft een mooie historische binnenstad en biedt als regionaal centrum vele voorzieningen.

Heerhugowaard is een moderne stad waar betaalbaar wonen nog mogelijk is, in een groen ommeland en met talrijke stedelijke voorzieningen in de buurt.

Prognoses van de provincie Noord-Holland wijzen uit dat de woningvraag tot 2040 circa 202.000 bedraagt. De MRA is voornemens om tot 2030 circa 150.000 nieuwe woningen te bouwen en tussen 2030 en 2040 75.000.

Langs de Zaan corridor is een grote woningbouwproductie mogelijk van circa 50.000 nieuwe woningen tot 2030: Zandzoom Heiloo, Kanaalzone Alkmaar, verdichting binnenstedelijke locaties Alkmaar en stationsgebied Heerhugowaard (bron: Woondeal NHN 2020) en daarnaast de binnen de MRA gelegen Zaan corridor gemeenten Zaanstad met 20.000 woningen (Kogerveldwijk, Achtersluispolder en verdichting centrum Zaanstad) en Uitgeest met 700 woningen (stationsgebied). Het gaat hier in alle gevallen om binnenstedelijke woningbouw in de omgeving van een (toekomstig) OV-knooppunt.



DE ZAANCORRIDOR BIEDT...

ECONOMISCHE BEDRIJFVIGHEID

Zaandam (centrum) zal zich doorontwikkelen als hoogwaardig stedelijk knooppunt waarin kantoorontwikkeling en onderwijs nadrukkelijk een plek opeisen. De gemeente zal actief acquisitie plegen gericht op het aantrekken van deze bedrijvigheid in zowel de directe nabijheid van het station als de ring daar omheen. Hierdoor zal ook de ondersteunende detailhandel verder groeien in het gebied.

Het voormalige defensie terrein Hembrug in **Zaandam** is sinds 1 november 2019 volledig in handen van de gemeente en projectontwikkelaars en daarmee klaar om ontwikkeld te worden tot een gemengd woon-, werk en verblijfsgebied en waar ruimte is voor meerdere nieuwe bedrijven.

In de Kogerveldwijk streeft de gemeente met nadruk naar een gebiedsontwikkeling waar wonen en (kleinschalige) bedrijfsactiviteiten samengaan. Hier wordt ook de verbinding met het Zaan Medisch Centrum gemaakt en ingezet op een "Life Science Health Cluster". Rond knooppunt Kogerveld zullen ook werk- en onderwijsfuncties gerealiseerd worden.

Rond de **Zaanse Schans** liggen kansen voor ondernemers, met name voor horeca. Hiervoor moet wel het station worden vernieuwd en moet er meer aandacht komen voor de bereikbaarheid van Zaanse Schans per trein.

Alkmaar profileert zich steeds meer op het gebied van ICT - en big-data-toepassingen. Ook de sectoren high tech systemen en materialen (HTSM) en logistiek zijn belangrijke economische sectoren in Alkmaar.

Heerhugowaard is zich steeds meer aan het specialiseren in zorgvoorzieningen (bijv. het nieuwe Noord-Hollands oogcentrum en Viva! Zorggroep) en het (technisch en bouwkundig) Middelbaar Beroeps Onderwijs in de stationsomgeving. Ook bevinden zich hier veel technische en vakbedrijven die samenwerken met de scholen in het gebied.





DE ZAANCORRIDOR BIEDT...

TOERISTISCHE EN RECREATIEVE TREKPLEISTERS

De Zaanccorridor biedt een breed aanbod van toeristische en recreatieve mogelijkheden. Van duinlandschap tot karakteristiek polderlandschap. Van historische binnensteden tot industrieel erfgoed.

Gelegen langs de Zaanccorridor is een van de meest bezochte toeristische attracties van Nederland: **de Zaanse Schans**.

Ga naar **Heerhugowaard** en maak een boottocht door het unieke Oosterdelgebied en eindig met een bezoek aan museum de Broekerveiling. Maak in **Wormerveer** een mooie wandeling door het Guisveld of vaar met een kano door het Guisveld, het Jisperveld of over de Zaan.

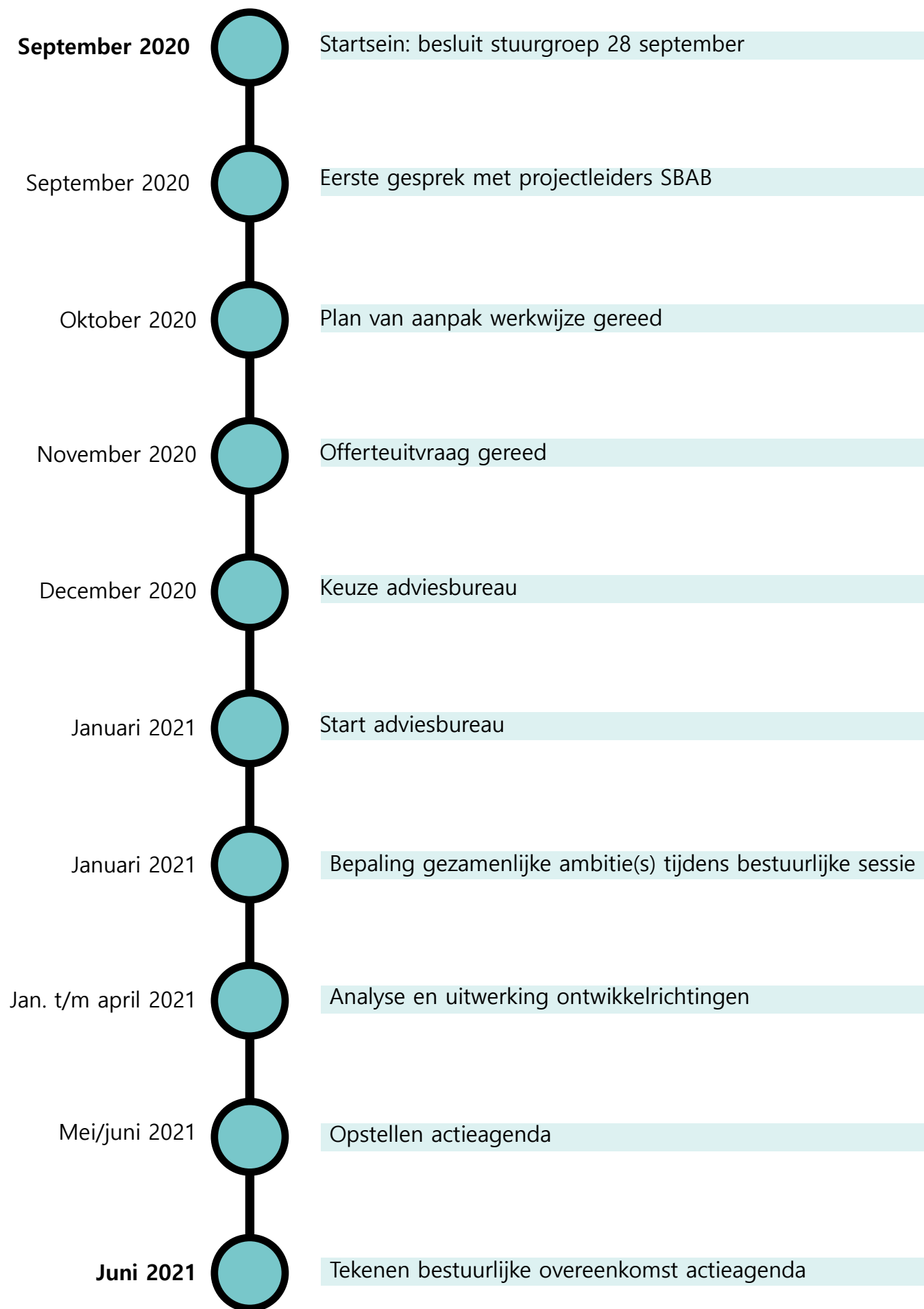
Bezoek in **Castricum** het Huis van Hilde en maak daarna een wandeling in het omringende landschap van eikenbossen, duinvlaktes en meertjes, op weg naar de zee. Of fiets vanaf het huis van Hilde door het Oer-IJ-gebied. Dit is een typisch getijdenlandschap in het groene gebied in de driehoek **Alkmaar, Velsen, Zaanstad**. Daar stroomde tot aan het begin van de jaartelling het Oer-IJ, een noordelijke zijtak van de Rijn. Van dat typische getijdenlandschap is nog veel terug te zien.

De kustplaatsen **Castricum aan zee, Bergen aan Zee** en **Egmond aan Zee** bieden een aantrekkelijk alternatief voor Zandvoort en Wijk aan Zee die op warme dagen in toenemende mate de grenzen van hun capaciteit naderen, zowel qua bereikbaarheid (met zowel auto als OV) als op het strand zelf. Ter vergelijking: Castricum aan Zee is met trein en fiets vanuit Amsterdam in 40 minuten te bereiken.

Alkmaar biedt, naast de bekende Kaasmarkt, veel bezienswaardigheden zoals de historische binnenstad met vele restaurants en terrassen, musea en een aantrekkelijk winkelgebied, maar ook historische dorpen en polders in de directe omgeving.

In de kaart hiernaast zijn per knooppunt de belangrijkste toeristische en recreatieve trekpleisters genoemd.





PROCESVOORSTEL

Na deze eerste verkenning wordt het volgende voorgesteld. Er wordt gestreefd naar een ontwikkelstrategie voor de Zaancorridor voor de periode tot 2040 op het gebied van verstedelijking en mobiliteit, op de vier thema's die ook in deze verkenning aan de orde komen: Wonen, Bereikbaarheid, Bedrijvigheid en Recreatie en Toerisme. Het is van belang dat de partijen die betrokken zijn bij de Zaancorridor zich hierin herkennen en betrokkenheid tonen (en dit naar buiten toe ook uitdragen). Alleen zo krijgt de samenwerking op de Zaancorridor voldoende "kritische massa" om ook daadwerkelijk resultaten te boeken.

Bij de implementatie van de ontwikkelstrategie wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met relevante (externe) partijen waaronder "Holland boven Amsterdam". Parallel aan de uitwerking van een ontwikkelstrategie zullen gesprekken gestart worden met de projectleiders binnen SBAB, het gezamenlijke verstedelijkings- en mobiliteitsprogramma van de MRA en het ministerie van I&W, om elkaar te informeren over de lopende trajecten en deze op elkaar af te stemmen. Daarnaast wordt verkend of/waar de Zaancorridor een plek kan krijgen binnen SBAB.

Voor het uitwerken van een ontwikkelstrategie wordt voorgesteld om, ten behoeve van de onafhankelijkheid van de onderzoeksresultaten, een adviesbureau in te huren dat ervaren is op het gebied van zowel procesmanagement als mobiliteit en ruimtelijke ontwikkelingen. De twee belangrijkste taken van dit bureau zijn:

1: Het inventariseren van de ambities en belangen van de partijen binnen de samenwerking op de Zaancorridor en het hieruit formuleren van één of meer gezamenlijke ambities;

2: Het ontwikkelen van een lange termijn perspectief voor de Zaancorridor richting 2040. Bij de ontwikkeling van dit perspectief zijn de ambities van de partijen leidend.



3: Het formuleren van concrete stappen voor de korte termijn die noodzakelijk zijn om dit perspectief te kunnen realiseren, in de vorm van een compacte en overzichtelijke actieagenda. Het gaat hierbij om het realiseren van opgaven, het wegnemen van knelpunten, het regelen van financiering etc.

Omdat een door alle partijen gedragen en onderschreven proces en eindresultaat cruciaal is zal de uitvraag voor één of meerdere bureaus (afhankelijk van de verwachte kosten) met input van alle partijen opgesteld worden. De provincie is bereid de helft van de onderzoekskosten te dragen. Ten behoeve van een zo breed mogelijk commitment wordt echter wel voorgesteld dat de betrokken gemeenten naar gelang hun financiële mogelijkheden en conform een nader gezamenlijk te bepalen verdeelsleutel de resterende kosten op zich nemen.

De provincie stelt in de komende periode een meer gedetailleerd voorstel op voor de te volgen werkwijze, zowel op het gebied van samenwerking als de uitwerking van de ontwikkelstrategie. Na een akkoord van de projectgroep Zaancorridor zal de provincie een voorzet leveren voor een offerteuitvraag en dit afstemmen met de projectgroep. De projectgroep stelt een klankbordgroep samen die op basis van de offertes een keuze maakt voor een bureau en het onderzoek begeleidt/monitort. Tussentijdse resultaten en het eindrapport worden aan de projectgroep voorgelegd. Hiernaast vindt u een globaal overzicht van de belangrijkste processtappen.

DE ZAANCORRIDOR BIEDT...

De bereikbaarheid van de stations aan de Zaancorridor is uitstekend. Overdag rijdt er vier keer per uur een intercity rechtstreeks tussen Amsterdam en de grotere stations: binnen 40 minuten ben je uit Heerhugowaard in Amsterdam.

Ben je op zoek naar een betaalbare woning met tuin? Langs de Zaancorridor vind je een grote diversiteit aan woonmilieus, betaalbaar en in een aantrekkelijke woonomgeving nabij het station. Rechtstreeks verbonden met Amsterdam.

Langs de Zaancorridor bevinden zich volop kansen voor bedrijven die in Amsterdam niet meer terecht kunnen vanwege hoge prijzen en de transformatie van bedrijventerreinen naar woonwijken. Van ICT tot zorg of start-up: rondom de stations van de Zaancorridor is volop bedrijvigheid.

Op een steenworp afstand van Amsterdam liggen rondom de Zaancorridor vele toeristische en recreatieve bestemmingen. Dat biedt kwaliteit van leefomgeving voor de inwoners: landschappen, cultuurhistorie en attracties. En verlicht de toeristische druk op Amsterdam.